

UOT 372.881.111.1

Tahirə Oruc qızı Xasməmmədova

*Qazax rayonu I. Qayıbov adına 3 nömrəli tam orta məktəbin ingilis dili müəllimi
Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun dissertantı
<https://orcid.org/0000-0003-0706-7518>*

İNGİLİS DİLİ FƏNNİNİN TƏDRİSİ METODİKASININ TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ YOLU İLƏ ŞAĞİRD LƏRİN TƏLİM NALİYYƏTLƏRİNİN YA XŞILAŞDIRILMASI

Тахира Орудж гызы Хасмамедова

*учитель английского языка средней школы №3 имени И. Гаибова Газахского района,
диссертант по программе доктора философии
Института Образования Азербайджанской Республики
<https://orcid.org/0000-0003-0706-7518>*

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ УЧАЩИХСЯ ЗА СЧЕТ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕТОДОЛОГИИ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Tahira Oruj Khasmamadova

*English teacher of secondary school №3 named after I. Gaibov of
Gazakh region.
doctorial student in the program of doctor of philosophy
of the Institute of Education of the Republic of Azerbaijan
<https://orcid.org/0000-0003-0706-7518>*

WAYS TO INCREASE STUDENTS' LEARNING ACHIEVEMENTS THROUGH IMPROVEMENT OF ENGLISH TEACHING METHOD

Xülasə: İngilis dili fənninin tədrisi metodikasının təkmilləşdirilməsi yolu ilə şagirdlərin təlim nailiyyətlərinin yaxşılaşdırılması təhsil sahəsində olan prioritet sahələrdən biri hesab olunur. Xarici dildə oxunun verəcəyi fayda daha ağır çəkiyə malikdir və şagirdlərimiz bir daha dünya düşüncə tərzinin müxtəlif formaları ilə tanış olur və mütləq mədəniyyətinin verəcəyi səmərənin keyfiyyətini daha dərinləndirən anlayır və bir oxucu kimi həyatda, cəmiyyətdə baş verənlərə kritik yanaşmanı öyrənir, yaradıcı fikrin formalaşması yolları ilə tanış olurlar. Bunun üçün xarici dilin tədrisi metodikasında dilin nəzəri və psixoloji müddəaları, strukturu, forma və mənasının düzgün tətbiqi sosial bir bacarıq kimi fikirlərin əlaqəli, rəhbərli işlənməsinə xidmət etməsini nəzərə alan təlimatlar işlənilib hazırlanmalıdır.

Açar sözlər: *metodika, oxuyub-anlama savadlılığı, nailiyyətlərin yaxşılaşması, kommunikasiya, lingvistik xüsusiyyətlər, reseptiv bacarıq, müasir yanaşma, koqnitiv, metakoqnitiv, sosial-affektiv strategiya.*

Резюме: Повышение результатов обучения учащихся за счет совершенствования методики преподавания предмета «Английский язык» считается одним из приоритетных направлений в сфере образования. Польза от чтения на иностранном языке важнее, и наши ученики еще раз знакомятся с разными формами мировоззрения и глубже понимают качество результатов, которые даст культура чтения, и как читатель, они учатся критически подходить к происходящему в жизни и обществе, знакомятся со способами формирования творческой мысли. Для этого в методике обучения иностранному языку должны быть разработаны ориентиры, учитывающие тот факт, что правильное применение теоретических и психологических положений, структуры, формы и значения языка как социального навыка служит связному и коммуникативному обработке идей.

Ключевые слова: *методология, грамотность, повышение успеваемости, коммуникация, лингвистические особенности, рецептивные навыки, современный подход, когнитивная, метакогнитивная, социально-аффективная стратегия*

Summary: Improving the learning outcomes of students through the improvement of the teaching methodology of the English language subject is considered one of the priority areas in the field of education. The benefits of reading in a foreign language are more important, and our students once again get to know the different forms of the world's way of thinking and understand more deeply the quality of the results that the culture of reading will give, and as a reader, they learn to take a critical approach to what is happening in life and society, and get acquainted with the ways of forming a creative idea. For this, in the methodology of teaching a foreign language, guidelines should be developed that take into account the fact that the correct application of the theoretical and psychological provisions, structure, form and meaning of the language as a social skill serves the coherent and communicative processing of ideas.

Keywords: methodology, literacy, achievement improvement, communication, linguistic features, receptive skills, modern approach, cognitive, metacognitive, social-affective strategy

İngilis dili fənninin tədrisi metodikasının təkmilləşdirilməsi yolu ilə şagirdlərin təlim nailiyyətlərinin yaxşılaşdırılması təhsil sahəsində olan prioritet sahələrdən biri hesab olunur. İngilis dili fənninin tədrisi metodikasının təkmilləşdirilməsi yolu ilə şagirdlərin təlim nailiyyətlərinin yaxşılaşdırılmasında ingilis dilində oxuyub-anlama bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi isə xarici dilin tədrisində prioritet məsələlərdən biri hesab olunur. Oxu savadlılığın əldə olunması və ölçülməsi sahəsində prosesual xarakter daşıyan kompleks və çoxölçülü fəaliyyətdir. Oxunun hərtərəfli bir fəaliyyət kimi anlaşılması və müstəqil oxucular yetişdirməsi cəmiyyətdə baş verənlər haqqında yaradıcı düşüncə tərzini formalaşdırması bir sıra tədris yanaşmalarının öyrənilməsi və tətbiqindən asılıdır.

Xarici dildə oxunun verəcəyi fayda daha ağır çəkiyə malikdir və şagirdlərimiz bir daha dünya düşüncə tərzinin müxtəlif formaları ilə tanış olur və mütaliə mədəniyyətinin verəcəyi səmərənin keyfiyyətini daha dərinə anlayır və bir oxucu kimi həyatda, cəmiyyətdə baş verənlərə kritik yanaşmanı öyrənir, yaradıcı fikrin formalaşması yolları ilə tanış olurlar. Xarici dilin tədrisinin mühüm vəzifələrindən biri də qazanılan reseptiv bacarıq kimi oxunun kommunikativ şəkildə inkişaf etdirilməsidir. Oxunun düzgün təşkili və tədrisi şagirdlərdə ətraf aləm və real həyat hadisələri haqqında düzgün obrazlı təsəvvürlər yaratmaq və bu hadisələr haqqında yeni məlumat vermə bacarıqları formalaşdırmaqdır.

Məqalənin aktuallığı ondan ibarətdir ki, xarici dilin tədrisində oxu nə qədər tələb olunan bacarıq olsa da, onun düzgün təşkili və tədrisi prosesində hələ də problem və çətinliklər mövcuddur. Bir çox hallarda şagirdlərimiz hələ də xarici dildə mətnləri oxuyub tərcümə etmək və məzmunu şüurlu şəkildə anlamaq üçün bir neçə

sualları cavablandırmaqla bu fəaliyyəti başa çatmış hesab edirlər.

Ənənəvi olaraq belə vərdişlər onlarda mövzu ətrafında sərbəst kommunikasiya qurmağa həvəsləndirmir. İllər boyu bizdə oxu bacarığı dedikdə, sürətli oxu texnikasının səviyyəsi nəzərdə tutulub. Bəzən bizə elə gəlirdi ki, əgər şagird səlis oxuya bilirsə, deməli, oxu bacarığına yiyələnib. Oxuyub qavrama bacarığını yoxlama texnologiyası isə milli təhsilimizdə çox zəif olub. Ən yaxşı halda verilmiş mətndən hər hansı nəqli cümlə çıxarılıb, sual cümləsi şəklində tapşırıq kimi qoyulurdu. Bu üsullar şagirdlərin düşüncə tərzini, nitq bacarıqlarını formalaşdırmır və ünsiyyət formalaşdırmırdı. Oxu zamanı linqvistik xüsusiyyətlərin nəzərə alınması onun kommunikativ təbiətinə fayda verməsi və eyni zamanda oxu fəaliyyətinin dəyərləndirilməsinin oxucuda yaradıcılıq fəaliyyətinin inkişafına təsiri kimi qəbul edilir.

V-VI siniflərdə oxuyub-anlamannın tədrisi vəziyyəti

Xarici dilin tədrisində oxu strategiyalarının systemsiz tətbiqi onun düzgün təşkili və tədrisi prosesində çətinliklərlə üzləşir. Bir çox hallarda şagirdlərimiz oxuya marağı azdır, oxu materialları və ya mətnlərinin aktual məzmununa malik olmaması və formatı oxucuda həvəs yaratmır. Hal-hazırda ingilis dili dərslərində oxu fəaliyyəti hələ də xarici dildə mətnləri oxuyub tərcümə etmək, oxu mətnlərinə sual vermək, bəzi qrammatikayönlü tapşırıqları yerinə yetirmək olmuşdur. Onlar hekayəni sevdilərək oradakı hadisələri təsvir etməyə və ya eyni simvolla fərqli bir hekayə hazırlamağa təşviq olunurlar. Oxu mətnlərinin məzmununun şüurlu şəkildə anlaşılması üçün bir neçə sualları cavablandırmaqla bu fəaliyyəti başa çatmış hesab edirlər. Yaş xüsusiyyətlərini nəzərə almaqla ümumi təhsil səviyyəsində tədrisin birinci ilində oxu vərdiş-bacarı-

ğına az diqqət yetirilir, səthi metoda diqqət yönəldilir. Yaxşı olardı ki, oxunun sisteməlik tədrisi təlimdə nəzərə alınsın.

Oxu ilə ünsiyyət qurarkən, şagird daha çox başa düşər və buna görə insanlarla daha yaxşı ünsiyyət qura bilər. Şagird oxuyan zaman tamamilə səssizliyə sahib olur, çünki oxu doğrudan beynə qoşulur. Sükutda oxuyan şagird daha çox axtarışa çalışır. Sükutla, beyni daha aydın olur və diqqət mərkəzində olur. Beləliklə, şagird öyrənir və inkişaf edir, buna görə də o həyatdakı hər şey haqqında müəllif nöqteyi-nəzərindən düşünür. Buna görə daha yaxşı bir halda özünü formalaşdırır. "Kitablar ən sakit və ən sabit dostlardır; onlar ən etibarlı və ən ağıllı müəllimlərdir və müəllimlərin ən səbirlisidir". - Charles W. Elia. Xarici dildə oxu şagirdin əhəmiyyətli bir mövqeyə sahib olmasını təmin etmək üçün vacib olan şərtlər xarici dil tədris proqramı, bu mövzularda oxu üsulları, dil öyrənmə üçün düzgün motivasiya, xüsusilə V-VI sinif səviyyəsində xarici dil öyrənənlər linqvistik çatışmazlıqlar ilə deyil bilik, həm də oxumaqda istifadə edilən strategiyalarla oxu prosesini zənginləşdirmək lazımdır. Bundan əlavə ana dilində sərbəst oxuyan şagird nadir hallarda xarici dil ilə eyniləşdirir. "Təcrübə göstərir ki, doğma dilindən hədəf dilinə nadir hallarda bacarıqların asan köçürülməsi baş verir. Öyrənənlər çox tez-tez xarici bir dil mətni oxuyarkən ümumi bir şəkildə hər sözü şifrələyir, daha çox vaxt sərf edərək mətni oxumaqdan daha çox lüğətə baxır. Nəticədə, ən azından fikir qırıqlığı və anlaşılmazlıq yaranır ki, bu da oxucuda oxumaq həvəsini azaldır." (Revell & Sweeney, 1993).

Oxunun tədrisində qarşılaşan problemlər və tipik səhvlər

Araşdırmanın metodiki üsulu ümumi orta təhsil səviyyəsi üzrə V-VI sinif şagirdləri arasında kəmiyyət ölçüsü kimi anket sorğuları keçirilməsi, müqayisəli statistik rəqəmlər qeydə alınması, keyfiyyət ölçüsü kimi müsahibə, müşahidə və müzakirələr aparılması oldu. Əsas tapıntılar şagirdlərimizin hələ də xarici dildə mətnləri oxuyub tərcümə etməsi, məzmunu şüurlu şəkildə anlamaması, təlim prosesində oxunun növlərini tətbiq edilməməsi, açar sözlərdən istifadə edərək məzmunu anlamada çətinliklər çəkməsi oldu. Müəllimlər oxuyub-anlama strategiyalarının öyrədilməsi üçün səmərəli bir təməlin olmadığını və bunun üçün lazımı resurslarla təmin olunmasını qeyd edirlər.

Xarici dildə oxumaq şagirdlərə yaxşı yazmağı öyrənmək, söz lüğətlərini zənginləşdirmək və fikirlərini və konsepsiyalarını ifadə etmək bacarığını artırmağa kömək edə bilər. Xarici dil hekayələrini və ya romanlarını öz orijinal versiyalarında oxuyarkən əylənərək özlərini, əylənərək dil biliklərini inkişaf etdirə bilərlər.

Bundan əlavə, hər bir şagirdlərin ən vacib hədəflərindən biri kompetensiyada tələb olunduğu kimi hər hansı bir xarici dil öyrənərək bütün həyatlarını yaxşılaşdırmağa davam edən müstəqil, özünü təmin edən bir şagird olmaqdır.

V-VI siniflərdə oxu bacarıqlarının qazanılmasında müasir yanaşmalar

Bu gün ingilis dilinin tədrisində fənn kurikulumlarına istinad edərək məzmun standartlarının, strategiyaların tətbiqi, yeni metodlardan istifadəsi onun mənimsənilməsində ən uğurlu vasitədir. Ənənəvi dərs metodunda məktəblilər 11 ilin sonunda yalnız söz ehtiyatına və qrammatik biliklərə sahib olaraq məzun olurdular. Halbuki, hazırkı tədris proqramında (kurikulumda) onlar oxuduqlarını və dinlədiklərini tərcümə etmədən dərhal anlamalı, yazmalı olduqları inşa və ya məqalələrdə, həmçinin qurduqları şifahi ünsiyyət zamanı fikirlərini ifadə edə bilməlidirlər. Bu dil bacarıqlarından birinin olub-olmaması maqnit kimi ya bir- birini itələyər, ya da bir-birini çəkər. Məsələn üçün, əgər bir məktəblinin dinləmə bacarığı axsayırsa, o zaman həmin məktəblinin danışmaq bacarığı da mütləq axsayacaq, yaxud da əksinə, məktəblinin oxuyub-anlama qabiliyyəti nə qədər yaxşı olarsa, onun yazı qabiliyyəti də bir o qədər yaxşı olacaq. Şagirdin fərdi öyrənmə üslubu idraki (koqnitiv), emosional və ətraf mühit amillərindən asılıdır və bu, bilavasitə onun davranışına da sirayət edir. İngilis dilinin tədrisində heç bir metod hamı üçün eyni dərəcədə effektiv ola bilməz, metodun üstünlüyü onun istifadə ediləcəyi təlim məqsədindən, təlim mühitindən, şagird tələbatından asılıdır.

Kurikulumda oxu vərdişi 90% şagird fəaliyyəti üzərində qurulmuşdur, ingilis dilinin öyrənilməsində kommunikativ yanaşma növü olub hər dörd məzmun xəttinin dördünü də əhatə edir və ünsiyyət nəticəsində şagird nitqinin axıcı və sürətli olmasına xidmət edir. İngilis dilinin ikinci dil kimi tədrisi metodikasında PPP (Presentation, Practise and Production) metodu kimi tanınan

təqdimat, praktika və generasiya metodu isə oxunun tədrisində ən müasir yanaşmalardan biridir.

Bu fikirləri dəstəkləyən dilçi alim, D. İsmayılova (D. İsmayılova, 2012) təklif edir ki, ümumi orta təhsil səviyyəsində ingilis dilinin inkişafı və sərbəst işlənməsi üçün qısa hekayələrdən başlanmasını məqsədə uyğundur. Bu hekayələr real, bədii və fantastik əsərlərdən götürülmüş hekayələr olması onlarda məntiqi təfəkkürün formalaşmasına kömək edir. Təlimdə bu hekayələrin oxunması o qədər də fayda verə bilməz. Tədqiqatçı alim təklif edir ki, hekayələrin əyləncəli, öyrədici və tərbiyəedici olması vacib amildir, belə hekayələrin evdə, dərstdən sonra oxunub onlar üzərində qısa hesabatların və şərhlərin yazılması vacib mərhələdir. Bu zaman şagirdlərin sərbəst şəraitdə qısa hekayələrin oxuması üçün onların kifayət qədər daha çox vaxtı olur. Hekayələrin qısa məzmunu yazmaq üçün onlar əsas ideyanı, qəhrəmanları, yeri, fakt və hadisələri seçirlər. [7; 49; 52]. Bir uşağın oxuma bacarıqları məktəbdə əldə etdikləri müvəffəqiyyətlər üçün vacibdir, çünki onlar tədris proqramının genişliyinə, ünsiyyət və dil bacarıqlarını artırmağa imkan verəcəklər. Bundan əlavə oxu, onlar üçün hər cür yeni dünyaya qapı açmaq üçün əyləncəli və yaradıcı bir vaxt ola bilər.

Oxu prosesinin kommunikasiyada tədrisi və qiymətləndirilməsi üsulları

Beynəlxalq təcrübə, Avropa Şurasının təqdim etdiyi əsas kompetensiyalara əsaslanaraq xarici dilin tədrisində keyfiyyət dəyişiklikləri şagirdlərin kommunikativ bacarıqlarını inkişaf etdirmək, qazandığı nailiyyətləri başqalarına

ötürmək, onlarla fikir, təcrübə mübadiləsi aparmaq kimi xüsusiyyətlərin formalaşması üçün şagirdlərdə oxu bacarığı ön plana çəkilir.

Ümumi təlim nəticəsi kimi şagird oxuduğu mətnin planını tərtib edir, məzmununu yazılı təzislə ifadə edir, müstəqil surətdə sadə süjetli mətnlər qurur. Oxu fəaliyyəti üzrə məzmun xəttinə əsasən şagird akademik oxu bacarığına yiyələnir. Oxu strategiyalarının təlimdə səmərəli tətbiqi üsulları onun sistemli qazanılmasına əsas verir.

Eksperiment işin təşkili, aparılması və nəticələri

Tədqiqat üçün seçilən məktəblər Qazax şəhəri M. Hüseyn adına 2 nömrəli tam orta məktəbində təhsil alan 5-ci sinif şagirdlərindən eksperiment və kontrol qrupları yaradıldı.

V siniflər üzrə 34 şagird, 6-cı sinifdə 38 şagird, 12 müəllim və 4 metodist müəllim iştirak edirdi. Tədqiqat 15 gün müddətinə həyata keçirildi. Müəllim və metodistlər arasında yeni oxu strategiyalarının anlaşılması və tətbiqi üzrə anket sorğusu keçirildi.

Mövzu üzrə aparılan tədqiqat işinin yazılmasında bir çox sənədlər və ədəbiyyat nümunələri araşdırıldı, kəmiyyət metodu kimi 72 şagird arasında müxtəlif mövzular ətrafında oxu bacarıqlarının inkişafı üzrə anket sorğusunun keçirilməsi, sənədlərin nəzərdən keçirilməsi oldu. Keyfiyyət metodu kimi müəllim və şagirdlərlə müsahibə və suallar, müşahidə və keçirildi. V-VI sinif (72 şagird) şagirdləri arasında müxtəlif yaradıcı iş nümunələrinin hazırlanması üzrə işin nəticələri faizlərlə təqdim olunur.

Cədvəl 1. Anket sorğusunun nəticələri. Sual: Oxu dərslərində yeni fəaliyyətlər tətbiq edirsiniz?

Respondentlər	Tam şəkildə	Müəyyən qədər	Tətbiq etmirəm	ümumi
Müəllimlər	16%	20%	64%	100%
Metodistlər	28%	30%	42%	100%
Şagirdlər	09%	12%	79%	100%

Şagirdlərin tədqiqat zamanı irəliləyişləri.

Cədvəl 2. Strategiyaların tətbiqi səmərəsi

Strategiyanın növü	Strategiyalar	V sinif Şagirdlərin sayı		VI sinif Şagirdlərin sayı	
		Testdən əvvəl	Testdən sonra	Testdən əvvəl	Testdən sonra
Koqnitiv strategiya	Sözlərin bir-bir tərcümə edilməsi	11%	21%	12%	22%
	Mənalı tərcümə	09%	21%	10%	18%

	Açar sözlərin seçilməsi	08%	18%	11%	16%
	Kontekstdə uyğun mənanın seçilməsi	10%	12%	09%	14%
	Söz assosiasiyaları	09%	13%	11%	16%
	Cümlələrin linqvistik əlaqələndirilməsi	07%	15%	08%	14%
	ümumi	59%	100%	61%	100%
Meta koqnitiv strategiyalar	Mətnin ifadəli və şüurlu oxunması	09%	24%	15%	26%
	Mətnin hissələrinin planı	13%	20%	12%	23%
	Mətnə rəbitəli əlaqənin qurulması	11%	21%	10%	19%
	Mətnə dair suallar tərtib etmək	10%	21%	08%	15%
	Analiz etmək və şərh etmək	05%	12%	08%	13%
	ümumi	48%	98%	53%	96%
Sosial-affektiv strategiya	Effektiv dinləmə və bədən dili	08%	21%	13%	29%
	Aydınlaşdırıcı sualların verilməsi	12%	25%	09%	17%
	Mətnə münasibət bildirmə	08%	23%	07%	16%
	Real həyatla əlaqələndirmək	07%	14%	08%	14%
	Ümumi	35%	83%	37%	76%

Nəticə və təkliflər

Müasir psixoloji mexanizmlərin tətbiqi təlimdə kommunikativ bacarıqların formalaşmasında vacib faktorlardır və bu sahədə müəllim və şagirdin rolu hələ də balanslı şəkildə müəyyən edilməyib. Xarici dil təhsil proqramları (kurikulum) ingilis dilinin tədrisi üzrə metodiki vəsait kimi hesab edilə bilməz və dilin bacarıqları kommunikativ şəkildə qazanıla bilmir.

İngilis dilinin V-IX siniflərdə səmərəli tədrisi metodikası işlənməmiş vəziyyətdədir, bu baxımdan müəllim və şagirdlərin yeni təlimata ehtiyacı vardır.

Dilin nəzəri və psixoloji müddəaları məhz dilin strukturu, forma və mənasının düzgün tətbiqi sosial bir bacarıq kimi fikirlərin əlaqəli, rəbitəli işlənməsinə xidmət etməsini nəzərə alan təlimatlar işlənilib hazırlanmalıdır. Xarici dilin kommunikativ yanaşmada tədrisi müasir xarici dil fənni üzrə tədris proqramlarının və dərslərlərin məzmununda sosial-linqvistik, strateji, sosial-kultural və pragmatik kompetensiyaların formalaşması mexanizmi vacib faktor hesab edilməlidir.

Kommunikativ bacarıqların formalaşmasında qarşıya çıxan çətinliklərin aradan götürülməsində təlimin təşkili prinsiplərinin, dərslərinin düzgün bölgüsü, təlimin yeni formaları və təlim mövzularının aktuallığı nəzərə alınmalıdır.

Problemin aktuallığı ondan ibarətdir ki, xarici dilin tədrisində oxu nə qədər tələb olunan bacarıq olsa da, onun düzgün təşkili və tədrisi prosesində hələ də problem və çətinliklər mövcuddur. Bir çox hallarda şagirdlərimiz hələ də xarici dildə mətnləri oxuyub tərcümə etmək və məzmunu şüurlu şəkildə anlamaq üçün bir neçə sualları cavablandırmaqla bu fəaliyyəti başa çatmış hesab edirlər.

Problemin elmi yeniliyi V-VI siniflərdə ingilis dilinin tədrisində oxunun komponentlərini nəzərə almaqla onun tam mənimsənilməsi yolları və oxu üzrə müasir yanaşmaların tətbiqi ilə şərtlənir. Digər elmi yeniliyi oxu bacarıqlarının formalaşmasının linqvistik, psixoloji və metodoloji xüsusiyyətlərinin tədqiq olunması və bu baxımdan proqram və dərslərlərin rolunun müəyyən edilməsidir. Oxu bacarıqlarının inkişaf etdirilməsində yeni strategiyalar təhlil edilir və ingilis dilində oxunun kommunikasiyada qazanılmasının yeni üsulları təklif olunur. Nəzəri əhəmiyyətini ingilis dilində oxu bacarıqlarının

kompleks yanaşmada inkişaf etdirilməsi xarakterizə edilmiş, oxuyub-anlama strategiyalarının mövcud xarici dil fənni təhsil proqramının (kurikulum) tələblərinə uyğun tətbiqi təşkil edir. İrəli sürülən yeni elmi-nəzəri fikirlər ingilis dilinin tədrisi metodikasında oxu bacarıqlarının qazanılmasında müasir yanaşmaların tətbiqi və oxunun yeni nəzəri əhəmiyyətini təmin edir.

Problemın praktik əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, təqdim olunmuş müddəalar V-VI siniflərdə

şagirdlərin ingilis dilində oxu fəaliyyətinin inkişaf etdirilməsinə həvəs yaranmış və onun bir müəllimə kompetensiyası kimi yox, sərbəst şifahi və yazılı ünsiyyət qurmaq bacarığı kimi formalaşması bir tələb kimi qarşıya qoyulmuşdur. Məqalədə təklif olunacaq yeni metodiki istiqamətlər V-VI siniflərdə oxu bacarıqlarının yeni yanaşmalarda tətbiqinə şərait yaranacaq və sonda ingilis dili müəllimləri, şagirdləri faydalanacaqlar.

Ədəbiyyat:

1. İsmayılova D.Ə. Everyday Dialogues. -Bakı: Mütərcim, -2001, -167 s.
2. Барышников, Н.В. Методика обучения второму иностранному языку в школе. / Н.В. Барышников. -М.: Просвещение, -2003, -159 с.
3. Шубин, Э.П. Языковая коммуникация и обучение иностранным языкам. /Э.П. Шубин. -М.: Просвещение, -2002, -232 с.
4. Щерба, Л.В. Преподавание иностранных языков в школе. Общие вопросы теории: Учебное пособие для студентов филологических факультетов. / Л.В. Щерба. -М.: Академия ИЦ, - 2003, - 151 с.
5. Bagarić V., Mihaljević Djigunović J. Defining Communicative Faculty of Philosophy, University of Osijek Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb. -2007, -p. 94-103
6. David, B.1994. Pronunciation for advanced learners of English (Teacher's book). Cambridge: Cambridge University Press. Roach, P. Cambridge University Press, -2013, -372 p.
7. <https://ru.scribd.com/document/313476541/Carter-R-McCarthy-M-1995-Grammar-and-Spoken-Language-Applied-Linguistics-16-2-141-158>
8. Spoken-Language-Applied-Linguistics-16-2-141-158
9. www.clear.msu.edu/clear/files/2514/0329/3290/Fall_2007_Newsletter-Error-correction.pdf
10. www.students.colum.edu/handbook/support/learning-studio.php

E-mail: tahirexasmamedova66@gmail.com

Rəyçilər: *ped.elm.dok., prof. D.Ə. İsmayılova*
ped.ü.fəls.dok. F.M. Hüseynova

Redaksiyaya daxil olub: 21.08.2023